

Dnro 72/2011

Oikeusministeriölle

Viite: OM 13/41/2010

Asia: Lausunto kansalaisaloitetyöryhmän mietinnöstä 21/2011

Oikeusministeriö asetti lokakuussa 2010 työryhmän valmistelemaan valtiollista kansalaisaloitetta koskevaa lainsäädäntöä. Samalla tuli ottaa huomioon Euroopan Unionin kansalaisaloitejärjestelmä ja valmistella siihen liittyvät kansalliset säännökset kuin myös uuden perustuslain 53 §:n 3 momentin edellyttämät laintasoiset menettelysäännökset.

Lausunto

Pyydettyinä lausuntonaan työryhmän mietinnöstä MTK ry toteaa, että ehdotus vastaa hyvin sitä lainsäädännöllistä tarvetta, minkä EU:n 1.4.2012 noudatettavaksi tuleva asetus sekä perustuslain muutos ovat synnyttäneet. Ehdotus on myös olennaisilta osin onnistunut ja kannatettava.

Aloiteoikeuden edellyttämää 50.000 äänioikeutetun tekemän aloitteen rajaa voidaan pitää sopivana määränä varmistamaan toisaalta se, että hankkeella on laaja kannatus ja se, että aloiteoikeutta ei käytetä väärin sekä toisaalta se, että kynnyks ei ole liian suuri vesittämään tavoitetta kansalaisaktiivisuuden tukemiseksi. Otaksuttavasti kansainvälisiin kokemuksiin verraten po. aloitteita tehtäisiin kuitenkin harvoin – ehkä n. 1-2 kpl vuodessa ja tällöinkin mahdollisesti opposition toimesta populistisista teemoista.

Tosin on kuitenkin korostettava, että po. kansalaisaloitteen lainsäädännön valmisteluinstituutioon tulee olla vain marginaalinen ja edustuksellista demokratiaa täydentävä asioiden vireillepanotapa. Edustuksellisen demokratian toimimattomuutena voitaisiin pitää sitä, että kansalaisaloitteita tulaisiin tekemään runsaasti – se osoittaisi puolueiden vieraantuneen kansasta, mikäli aloitteet syntyisivät säännönmukaisesti puoluekoneiston ulkopuolella.

Työryhmän mietinnössä otaksutaan kansalaisaloitteen mahdollistamisella olevan uutta järjestötoimintaa stimuloiva vaikutus. Todennäköisempänä kuitenkin on pidettävä sitä, että aloitteet työstetään jo toimivissa kansalaisjärjestöissä ja tilanteissa, joissa poliittisten puolueiden kautta/avulla toimiminen on jostain syystä vaikeutunut. Tällöin on myös todennäköistä, että aloitteen vireille panemiseen tarvittavat varat ja työvoima saadaan jo olemassa olevan kansalaisjärjestön budjetista, mikä luo ongelmia lakiehdotuksen 13§ tulkintaan.

Ehdotuksen perusteluissa todetaan, että aloitteen vireille panijoiden muun taustayhteisön, esimerkiksi kansalaisjärjestön, toiminnan perusrahoitus ei sitä vastoin kuuluisi julkistamisvelvollisuuden piiriin. Kun ilmeisintä kuitenkin olisi, että jo olemassa olevan kansalaisjärjestön toimihenkilöt sivutoimisesti työstävät kansalaisaloitetta, niin tarkoittaisiko tuen ilmoittamisvelvollisuus näissä tilanteissa tuntikirjanpitoa siitä, kuinka paljon työajasta on käytetty aloitteen hyväksi?

Erikoiselta myös vaikuttaisi tilanne, jossa valtionapua nauttiva kansalaisjärjestö olisi aloitteen vireille panija, ilman että hankkeen rahoittajataho tulisi julkiseksi. Olisiko tällöin enää kyse vapaasta kansalaisjärjestötoiminnasta?

Edellä olevat kysymykset saanevat selvennyksen siinä yhteydessä, kun työryhmän ehdotus etenee hallituksen esitykseksi.

Helsingissä 08.06.2011

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Juha Marttila
Puheenjohtaja

Risto Airikkala
Päälakimies